

Світлана Чуканова

**МІСЦЕ ТЕРМІНА «ІНФОРМОЛОГІЯ» У СУЧАСНОМУ
УКРАЇНСЬКОМУ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВІ**

У статті йдеться про виникнення терміну «інформологія» та його інтеграцію із терміном «бібліотекознавство». Цей термін не є усталеним, що зумовлено особливостями становлення бібліотекознавчої науки в США та в Україні, проте наразі він все більше набуває популярності.

Ключові слова: бібліотекознавство, інформологія, інформатика, Американська бібліотечна асоціація, інтердисциплінарна наука.

Поняття «бібліотекознавство» (Library Science) та «інформологія» (Information Science) довгий час існували окремо¹. Із розвитком професійної підготовки фахівців із бібліотекознавства й інформології вони об'єдналися в єдине поняття «Бібліотекознавство та інформологія» (деякі вітчизняні бібліотекознавці, зокрема професор В. Бабич називають цю дисципліну «Бібліотечна та інформаційна наука»²), яке, на думку сучасного американського бібліотекознавця Р. Рубіна (Richard E. Rubin), є нероздільним і не може існувати розділено з огляду на інформаційну епоху. Він визначає «Бібліотекознавство та інформологію» як відображення переходу від традиційного бібліотекознавства до інтегрованої моделі бібліотекознавства та інформаційної науки (інформології)³. Існування освіти неможливе без інформації, тому потрібна наука, яка б мала предметом дослідження інформацію, її аспекти. Саме такою наукою можна вважати інформологію.

Деякі українські дослідники, зокрема В. Горєва, розглядають інформологію як дисципліну, дотичну до радіоелектроніки. Інформатика, як частина інформології, досліджує технології, штучний інтелект. Інформологія, що може вважатись загальною теорією інформації, досліджує опис процесів комунікації, передачі інформації, тому вона більше інтегрується з бібліотечною справою, а інформатика лише дотична до бібліотекознавства, як елемент, що займається вивченням інженерних аспектів.

Інформологія виникла у 1950-х рр. на основі кібернетики, бібліотекознавства, комунікації, бізнес-адміністрування, математики, інженерії, психології, філософії та філології⁴. У контексті інформології визначення суті поняття «бібліотекознавство» є дуже важливим. Варто зазначити, що дисципліни «Бібліотекознавство та інформологія» в Україні немає, ці два поняття існують окремо одне від одного. Найближчим еквівалентом поняття «Library science», на нашу думку, є поняття «бібліотекознавство», що визначається

як навчальна дисципліна та наука про форми і методи організації й ведення бібліотечної справи⁵.

Поняття інформології на теренах нашої держави стоїть відокремлено від бібліотечної справи і є порівняно новим у вітчизняній науці. У наукових і довідкових джерелах поняття «бібліотекознавство» тлумачиться як комплексна соціогуманітарна наука, яка вивчає закономірності формування, розвитку і функціонування бібліотек, історію, зміст, принципи використання документних джерел та бібліотечно-інформаційних ресурсів⁶. «Бібліотекознавство й інформологія» є інтердисциплінарною наукою, саме цим пояснюється його інтеграція з педагогікою, психологією, етикою, економікою, соціологією тощо.

Стандартами Американської бібліотечної асоціації з акредитації магістерських програм із бібліотекознавства та інформології «Бібліотекознавство та інформологія» визначаються як наука, що вивчає принципи роботи із фіксованими інформаційними ресурсами та технологіями (їх управління та використання)⁷.

Британський інформолог Б. Брукс (Bertram C. Brookes) називає інформологію галуззю філософії, яка вивчає теорію знання та інформації, не маючи при цьому теоретичного підґрунтя, а будучи лише прикладною наукою⁸. Американський сучасний бібліотекознавець Дж. Олсгаард (John N. Olsgaard) визначає поняття «інформологія» в контексті бібліотечної справи як дисципліну про застосування комп'ютерних технологій у бібліотечній справі або у суміжних галузях. При цьому він наголошує на нечіткій визначеності цього терміну в бібліотечному дискурсі, оскільки більшість бібліотечних шкіл (кафедр) свого часу почала застосовувати цей термін наряду з бібліотекознавством, не зважаючи на відсутність цієї дисципліни у змісті освіти, що призвело до нечітко сформованої термінології.

Узагальнивши вітчизняні й зарубіжні підходи до тлумачення поняття «Бібліотекознавство та інформології», ми робимо висновок, це інтегрована навчальна та наукова дисципліна, яка вивчає інформацію та інформаційні процеси у всіх їхніх проявах та зв'язках з іншими дисциплінами, а також займається вивченням специфіки функціонування бібліотеки системі соціальних комунікацій в інформаційному суспільстві. Цей термін в Україні ще не набув широкого вжитку і переживає етап становлення.

¹ Encyclopedia of Library and Information Science / M.A. Drake. - Boca Raton, London, NY, Singapore : Taylor and Francis, 2005. - 418 с.

² Бабич В.С. Еволюція бібліотечно-інформаційної освіти / В.С. Бабич. - Київ : КДПС, НПУ, 1997. - 64 с.

³ Rubin R. Change Masters All : A Series on Librarians Who Steered a Clear Course toward the Twenty - First Century : [інтерв'ю з директором бібліотечної школи ун-ту штату Кент, США / Richard Rubin ; розмовляла Susan Corl] // Library Administration and Management. - 2008. - spring (№ 22 (2)). - С. 65 - 99.

⁴ McCook K. Opportunities in Library and Information Science Careers / K. McCook. - New York: McGraw-Hill, 2001. - 160 с.

⁵ Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.

⁶ Воскобойнікова-Гузєва О.В. Бібліотекознавство / О.В. Воскобойнікова-Гузєва // Українська архівна енциклопедія. А – Г. Робочий зошит. – Київ, 2006. – С. 142–144.

⁷ Standards for Accreditation of Master's Programs in Library and Information Studies : Adopted by approval of the Council of the American Library Association, February 2, 2015 Committee on Accreditation of the American Library Association / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ala.org/accreditedprograms/standards>. – Назва з екрана.

⁸ Brookes B.C. The foundations of information science : Part I. Philosophical aspects. / B.C. Brookes // Journal of information science – 1980. – № 2 – С. 125 – 133.

⁹ Principles and applications of information science for library professionals / J.N. Olsgaard, editor. – Chicago : ALA, 1989. – 142 с.

In the speech, the history of forming the notion «information science» is described. There are described some connection of Information Science with Library Science. This notion is not commonly used in Ukrainian librarianship, though, it appears to become more popular nowadays.

Keywords: Library Science, Information Science, Informatics, American Library Association, interdisciplinary science.